

Шелехов К.В.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Тарасенко А. О.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СТАНУ Й ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Стаття присвячена розкриттю особливостей функціонування українського фондового ринку, виявленню бар'єрів, що перешкоджають розвитку фондового ринку. Проводиться аналіз стану й тенденцій розвитку ринку цінних паперів України, організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності, шляхів підвищення ефективності його функціонування.

Ключові слова: фондовий ринок, ліквідність, капіталізація, інвестиції, підвищення ефективності функціонування, державна підтримка, індекс, волатильність.

Вступ. Фондовий ринок – сегмент структури ринкової системи господарювання, що відповідає за процес забезпечення економіки тимчасово вільним капіталом через відповідні інструменти. Фондовий ринок є невід'ємним та важливим елементом фінансової системи ринкової економіки.

Вивченню функціонування вітчизняного фондового ринку, розкриттю його окремих аспектів присвячено роботи багатьох науковців, зокрема О. Корнійчука [1], В. Мінькова [2], Р. Перепелиці [3], А. Сухорукова та О. Собкевича [4], О. Шевченка [5] та інших.

Постановка задачі. Метою дослідження є аналіз стану й тенденцій розвитку фондового ринку України, розкриття особливостей його функціонування на сучасному етапі,

В умовах ринкових відносин велике значення для регулювання національної економіки та раціонального перерозподілу інвестиційних ресурсів має розвиток фондового ринку в Україні, який значною мірою залежить від соціально-економічних змін в країні як передумов для розширення його послуг.

Методологічна основа ґрунтується на методах порівняльного та системного аналізу, статистичного дослідження, комплексного узагальнення.

Результати дослідження. Основою для Українського фондового ринку стала фондова біржа ПФТС, що з'явилась у лютому 1996 р. Але нормально функціонувати ПФТС змогла тільки з початку 2000-х років, коли сформувався індекс PFTS, котрий на сьогоднішній день включає в себе 20 емітентів (підприємств) з різних галузей економіки України і торгується в реальному часі.

У 2008 р. у ПФТС з'явився серйозний конкурент. Під егідою Російської біржі РТС була зареєстрована «Українська біржа», що розраховує свій власний індекс – UX.

Індекси PFTS та UX на сьогоднішній день являються головними індикаторами стану українського ринку акцій.

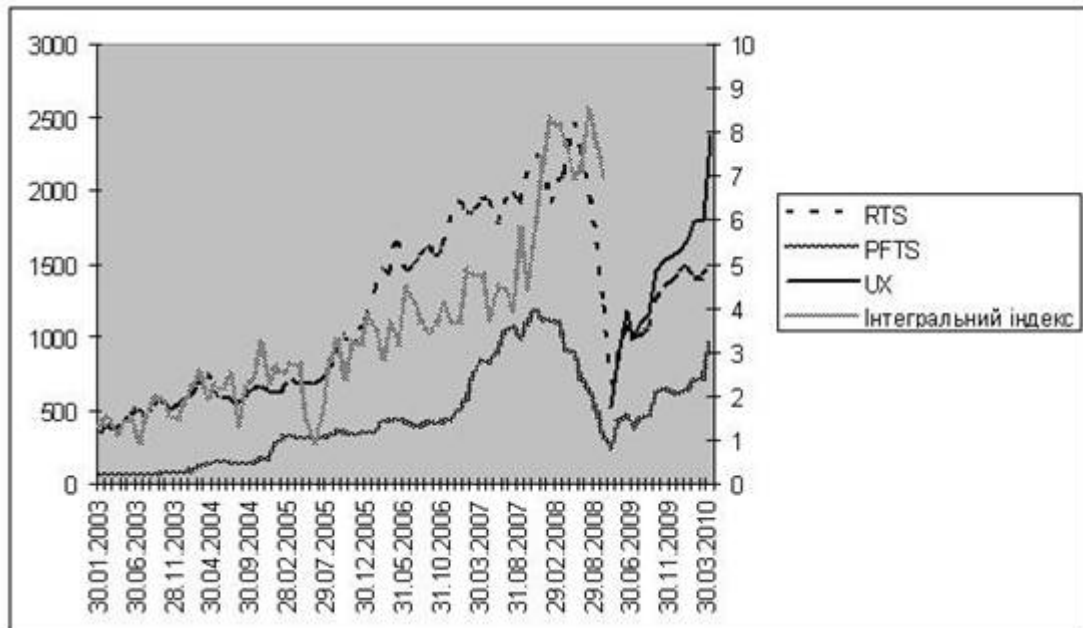

Рис.1. Динаміка фондових індексів Росії та України

Як ми можемо бачити (рис.1), за три роки (2005–2008) масованого надходження іноземних інвестицій в економіку України індекс PFTS додав 351% і піднявся з 260 до 1174 пунктів. Іноземні гроші сильно розігріли вітчизняний ринок і довели його до максимальних значень в 1208 пунктів 15 січня 2008 р. На ринку виникла так звана «бульбашка», що згодом «лопнула». Як тільки на батьківщині іноземного капіталу почалися серйозні проблеми, викликані світовою економічною кризою, нерезиденти почали масово покидати український фондовий ринок. З виводом іноземного капіталу індекс PFTS за 10 місяців 2008 р. просів на 80%, опустившись з 1200 пунктів в січні, до 250 пунктів в жовтні. Це був серйозний удар, що показав усю слабкість українського ринку та його залежність від іноземного капіталу. [6,7]

Розглянемо індекс PFTS з 2 березня по 13 листопада 2009 р. Таким бурхливим ростом фондовий ринок показав свою повну відірваність від економічних реалій і повне небажання рахуватися з фундаментальними показниками. Авжеж, важливу роль в такому сильному підйомі зіграло не менш сильне падіння, практично в шість разів, менше ніж за рік. Також важливим фактором була девальвація національної валюти. Проте основним фактором росту була все ж кон'юнктура світових фондових ринків. Наш ринок прослідував за зростаючою Америкою, Європою та Росією, випередивши їх спочатку в падінні, а потім і в рості. Низький рівень ліквідності та залежність від іноземного капіталу роблять таку величезну

волатильність можливою і навіть закономірною на українському фондовому ринку.

Тим не менш, фондовий ринок все ж являється певним відображенням реальної економіки країни.

Через низьку ліквідність українського фондового ринку головну роль в ньому грають нерезиденти (іноземні учасники), які шляхом швидкого вводу та виводу капіталу можуть піднімати та опускати український ринок. Нестача ліквідності також викликана тим, що звичайні громадяни практично не мають доступу на фондовий ринок. По статистиці тільки 7% населення України знають, що таке фондовий ринок і що в нього можна вкладати гроші. Кількість громадян, що вклали гроші станом на 2009 рік в ІСІ(інститути спільного інвестування) фізичними і юридичними особами було вкладено 2 мільярда гривень, в той час як на банківські депозити – 160 мільярдів. Доступ на вітчизняний фондовий ринок також обмежує його слабка технічна забезпеченість. Тільки нещодавно українські компанії стали надавати послугу Інтернет-трейдингу своїм клієнтам. [1]

Ці проблеми можна вирішити двома шляхами. Перший – це активна участь держави в розвитку фондового ринку шляхом створення ефективного механізму контролю та управління, а також створення умов для інвестицій коштів недержавними пенсійними фондами та іншими організаціями. Державні гроші також можуть бути інвестовані в акції вітчизняних підприємств. Ще одним вирішенням проблеми нестачі ліквідності може стати активне залучення фізичних осіб на фондовий ринок України. Завдяки розвитку Інтернет-трейдингу, зниженню податків і брокерських комісій, можна залучити значну долю приватних інвесторів. Серйозним поштовхом для розвитку вітчизняного фондового ринку може стати приватизація ряду державних підприємств. Залучення інвестицій на ці підприємства здатне підвищити їх капіталізацію та фінансові показники, що позитивно відобразиться на акціях компаній.

Висновки. Фондові індекси це невід’ємна частина світової фінансової системи. Основним індексом фондового ринку України є індекс ПФТС, що за з березня 2009 року зріс до максимуму за останній час, та становить 1030,28 27.04.2010 р. Подібну динаміку прослідкувати можна за індексом російського фондового ринку РТС, що розраховується в режимі реального часу протягом своєї торгової сесії біржі РТС.

Фондовий ринок України має такі атрибути: відносно низьку капіталізацію, малий обсяг торгів, недостатню ліквідність. Незважаючи на те, що такий ринок доки не відіграє суттєвої ролі в економіці держави, він у своєму розвитку має фази зростання та падіння. Так за три роки (2005–2008) масованого надходження іноземних інвестицій в економіку України індекс РФТС додав 351% і піднявся з 260 до 1174 пунктів. Іноземні гроші сильно розігріли вітчизняний ринок і довели його до максимальних значень в 1208 пунктів 15 січня 2008 р.

Глибоке дослідження елементів ринку цінних паперів, як явища потрібне як для сучасної економіки, так і для практики використання цих ідей у вдосконаленні українського фондового ринку.

Перелік посилань

1. Корнійчук О. Системні проблеми фондового ринку України та їх вплив на реалізацію національних інтересів у фінансовій сфері // Економічний Часопис – XXI – 2009. – № 3–4.
2. Міньков В. І. Деякі особливості розвитку фондового ринку України // Фінанси України – 2008. – № 12. – С. 104–114.
3. Перепелиця Р. Формування інституціональної структури фондового ринку в післяприватизаційний період // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. – 2007. – Выпуск 103–4. – С. 143–148.
4. Сухоруков А. І., Собкевич О. В. Роль фондового ринку у забезпеченні економічної безпеки України // Стратегічна панорама – 2007. – № 1.
5. Шевченко О., Червяченко Є. Ринок корпоративних облігацій України: стан та проблеми розвитку // Банківська справа – 2005. – № 4 – с. 37–41.
Офіційний веб-сайт фондової біржі «Перша фондова торговельна система» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.pfts.com
6. Офіційний веб-сайт фондової біржі «Российская торговая система» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rts.ru

---

Шелехов К. В.

к.э.н., доцент НТУУ «КПІ»

Тарасенко А. А.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ФОНДОВЫЙ РЫНОК УКРАИНЫ: АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Статья посвящена раскрытию особенностей функционирования украинского фондового рынка, выявлению барьеров, препятствующих развитию фондового рынка. Проводится анализ состояния и тенденций развития рынка ценных бумаг Украины, организационно-экономического механизма обеспечения конкурентоспособности, путей повышения эффективности его функционирования.

Ключевые слова: фондовый рынок, ликвидность, капитализация, инвестиции, повышение эффективности функционирования, государственная поддержка, индекс, волатильность.

Shelekhov K.V.

candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»

Tarasenko A.O.

student FMM NTUU «KPI»

STOCK MARKET OF UKRAINE: ANALYSIS AND TRENDS

The authors elucidate the features of the functioning of the Ukrainian stock market, barriers preventing stock market development are discovered. Analyzes the state and trends of securities market of Ukraine, organization and economic mechanism of providing competitiveness, ways to increase the efficiency of functioning.

Keywords: stock market, liquidity, capitalization, investments, enhance the functioning, state support, the index, volatility.
